

červen 2020

Jarní Dárcovské listy jsou věnované výhradně novým výkupům. Za uplynulý půlrok přibyly v Místu pro přírodu hned čtyři nové lokality!

Leskovky, Vlčí a spol.

V nejzápadnější části Bílých Karpat, jižně od Kněždubu, sestupují z hřebene čtyři zarostlá údolí. Kdysi tu bývaly louky a sady a byly stejně přírodně bohaté, jako jiná – známější – místa téhle oblasti. Jenže několik desetiletí zde již nikdo nehospodaří, a tak lze fragmenty původních bohatých porostů jen tušit.

Právě na tohle území se v současné době zaměřuje Pozemkový spolek Čertoryje. Postupně dohledává vlastníky (což není snadné, jsou jich zde stovky) a snaží se s nimi navázat spolupráci. Někde se podaří domluvit pacht, někde chtějí lidé raději prodat. Část výkupů byla hrazena z projektu LIFE ze života hmyzu, který bělokarpatský pozemkový spolek na své aktivity ve prospěch (nejen) místních hmyzáků získal, a když v rozpočtu peníze na výkupy došly, přišlo na řadu Místo pro přírodu. Zatím zde bylo ve dvou ze čtyř údolí, zvaných Leskovky a Vlčí, zakoupeno 9 pozemků o celkové výměře 0,67 ha. Předpokládají se výkupy další.

Cílem není vrátit údolím jejich podobu, kterou měly řekněme před sto lety, ale spíše vytvořit pestrou mozaiku různých biotopů.

To, že se na vykloučené plochy poměrně rychle vrací vzácné druhy rostlin – třeba i orchideje – a s nimi i bohatství hmyzu máme již z podobných projektů v Bílých Karpatech vyzkoušené. Však v okolí je dosud zachována řada krásných luk, ze kterých se vzácnější druhy mohou šířit. Někoho může napadnout otázka, proč se tedy namáhat s obnovou luk, když jich tu je tolik. Jenže speciálně hmyz potřebuje mozaiku drobných plošek s vhodnými biotopy napříč krajinou. Pro některé druhy je to mnohem důležitější, než jedna sebevětší souvislá lokalita obklopená „pustinou“.

Přesto ale nechceme obnovovat louky na úplně všech pozemcích. To, co v krajině chybí – právě především hmyzu – ještě mnohem víc, jsou různé nestandardní „lesní“ porosty. Ať už jde například o pařeziny, porosty složené především z výmladků, a nebo řídké porosty, kde stojí stromy daleko od sebe. Nejen, že takovéto, kdysi běžné, lesní hospodaření dnes „není v módě“, ale komplikuje ho i platný lesní zákon. „Lesy“ v těchto údolíčkách však po právní stránce nejsou lesy, a tak je zde příležitost podobné „lesíky“ hmyzákům do krajiny opět vrátit.

„Divočina“ náletových křovin a z nich postupně osvobozovaný sad na Leskovkách (foto J. Moravec)

Hutě – perla Bílých Karpat

I další nová lokalita se nalézá v Bílých Karpatech, v oblasti zvané Moravské Kopanice. Jde o přírodní rezervaci Hutě.

Hutě jsou pestrou mozaikou bývalých pastvin a květnatých luk s rozptýlenou zelení, starých ovocných sadů, lesíků a prameništ s mokřady. Díky unikátní poloze se zde potkávají teplomilné i podhorské druhy rostlin a živočichů. Zejména co se rostlin týče, patří Hutě k druhově nejbohatším lokalitám v Evropě; vedle celé řady orchidejí (prstnatec bezový, vstavač kukačka, vstavač vojenský, prstnatec májový, hlavinka horská, pětiprstka žežulník, kruštík bahenní) tu roste například hořeček žlutavý karpatský, tolije bahenní, bařička bahenní, růže galská, která zde má vůbec nejsevernější lokalitu u nás, či nenápadná kapradina hadí jazyk. Ze živočišné říše lze uvést perleťovce dvouřadého, který se u nás nevyskytuje nikde jinde, než právě na jihovýchodní Moravě, vzácné šneky vrkoče bažinného a útlého či užovku stromovou, našeho nejvzácnějšího hada.

O lokalitu pečují členové a příznivci základního článku Hnutí Brontosaurus Mařatice. Každoročně zde pořádají dobrovolnické tábory, při nichž jsou nejvzácnější části rezervace ručně koseny.

Mohlo by se zdát, že vykupovat pozemky v rezervaci je zbytečné, že existence rezervace je dostatečnou ochranou. Jenže zkušenosti z poslední doby ukazují, že tomu tak být nemusí. Proti vlastnímu, který nectí zákony, je i státní ochrana přírody často krátká. Žitková je navíc v současné době díky knihám o „bohyních“ asi nejpopulárnějším místem regionu, přitahujícím nejrůznější investory. „Pro nás jsou Hutě srdeční záležitostí, staráme se o ně již třicet let,“ říká jeden z Mařatických Brontosaurů, jinak docent botaniky na Masarykově univerzitě Michal Hájek. „Riskovat jejich zničení nějakou nevhodnou komerční aktivitou, to bychom nepřenesli přes srdce. Když se před časem objevil jeden z klíčových pozemků na prodej, neváhali jsme a sami jsme si ho za vlastní úspory koupili. Když byl nyní na prodej další, naše finance na to již nestačily, a tak jsme požádali o pomoc Český svaz ochránců přírody.“ „Jelikož část nejvzácnějšího území s hojným výskytem orchidejí se vyskytuje mimo hranice přírodní rezervace, další výkupy na Hutích bychom rádi směřovali právě tam,“ dodává ještě.

Přijďte se podívat! A třeba i přiložit ruku k dílu. V létě se zde opět bude kosit.

Celkový pohled na lokalitu (foto M. a P. Hájkovi), žlutá a fialová forma prstnatce bezového (foto L. Ambrozek)

Mokřad u Žďáru

O čtvrté nově vykoupené lokalitě jen stručně. Zatím na ní totiž není mnoho vidět, více méně jen souvislá rákosina. Když se však kolegové z Pozemkového spolku Gallinago dozvěděli, že je pozemek na prodej, koukli na něj okem zkušeným a zkonstatovali, že lokalita má velký potenciál pro obojživelníky i mokřadní ptáky. Chce to jen razantní zásah - vytvořit tu mělké tůně - a začít kosit. Mají své zkušenosti, podobně už před lety

vytvořili z fádňi rákosiny úžasné místo plné života na jiné vykoupené lokalitě – na Chvojnově (jak se mohli mnozí z dárců přesvědčit na předloňském setkání). Při troše štěstí se třeba ze semenné banky objeví i nějaké zajímavější mokřadní květiny.

Lokalita leží nedaleko Žďáru nad Sázavou, jmenuje se V Krejdách a vykoupeno zde bylo 1,1 hektaru.